

Elvárások viharában

Neumann János óta tudjuk, hogy a kvantumfizikai kísérletekben a megfigyelő a megfigyelés által megváltoztatja a kísérletek kimenetelét, azaz az x faktor (bizonytalansági tényező) az emberi tudat. Amit elvárunk az nagy valószínűséggel megtörténik, illetve az érzékelésünk módja hatással van az eredményre. Bizonyára ezen a háttéren alapul a stratégiai tervezésbe vetett hit, az elszántság a célok meghatározásában és kivetítésében, valamint a siker zálogának tartott pontos tervezésben. Az üzleti életben mindenesetre a pontos stratégiai tervezésnek és a célmeghatározásnak az utóbbi évekig nagy jelentőséget tulajdonítottak, mára azonban mindez már változóban van. A HBR egyre többet foglalkozik a hosszú távú célok és a stratégiai tervezés háttérbe szorulásával és a hallgatólagos tudás, valamint a gyakorlati bölcsesség, vagy másképpen phronészsizsnek a jelentőségéről. (HBR 2011 június)

A célmeghatározás, a tervezés és a siker elvárása, minden bizonnyal meghatározza a várt eredmény megjelenését, viszont nagy mértékben korlátozza is azt. Nem létezik olyan zárt modell, amely képes lenne kizárni a mindenre kiható változást és az összes bizonytalansági tényezőt a rendszerből. Sőt ennek a kizárása egyenesen káros lenne! **Ha az elvárásommal és oksági szemlélettel leszűkítem a helyzet kimenetelének a lehetőségét, akkor csökkentem a legjobb forgatókönyv megjelenésének az esélyét is.** Nem létezik zárt rendszer, nincs egyetlen jó költségvetés, sikerhez vezető biztos út, konkrétan meghatározható eredmény. A cél meghatározása fontos, de a hozzá vezető úton csak az induló lépés jelölhető ki, a többi lehetőségként bontakozik egy folyamatban. A konkrét eredményelvárás és a részletes előretervezés, meggátolja a kreatív dinamika megjelenését. A lehetőségek és a szinkronicitások, vagy másképpen véletlenek szerepe éppolyan jelentős a sikerhez vezető úton, mint az első lépés meghatározása! A többi a folyamaton múlik.

Átlépés a nyílt rendszerbe

Amikor valamilyen fontos dolog történik velünk, **megpróbáljuk automatikusan oksági alapon megérteni a kibontakozó helyzetet.** A fejünkben oksági történések megértésére vonatkozó térképek, sémák sorakoznak, és olyan alapsablonok állnak készen, amelyekkel értelmezni tudjuk az eseményeket. **Az elvárásaink háttérében a következményekre vonatkozó feltevéseink, megkérdőjelezhetetlenül befolyásolják az eredményt.** Ezek az oksági sémák az életünk minden területét átszövik. Ilyen alapséma pl. az üzletben a sales kiemelt szerepe. A legtöbb cég meg van győződve arról, hogy a sales aktivitás és az eladás között szoros összefüggés áll fenn, illetve megfelelő sales nélkül nincs üzlet. A tréningpiacon emiatt az elképzelés miatt a legtöbb tréningcég értékesítési képzéssel foglalkozik, és a vállalatok a válságban is erre költöttek a legtöbbet. Az értékesítés prioritása mindent felülír. Ennek ellenére vannak cégek és sikeres vállalkozók, akiknél nincs jelentős sales tevékenység és szinte semmilyen közvetlen energiát nem fordítanak kifejezett értékesítésre, de egyéb aktivitásaik miatt (pl. kreatív menedzsment aktivitás, önbizalom, belső meggyőződés, kapcsolódási készség, pozitív gondolkodás, kihívások iránti nyitottság, vagy bármi egyéb) mégis sikeresek az üzleti életben.

A magánéletünkben szintén megannyi előfeltevésünk van a dolgok oksági kapcsolatáról: a szépség és a boldogság, vagy boldogulás kapcsolata, az erő és a bátorság összefüggése, a gazdagság és öröm viszonya, a veszteség és a boldogtalanság egymásutánisága, vagy éppen a hosszú terápiás folyamatok és a gyógyulás közötti kapcsolat. A freudi alapozású analitikus terápia, a mai napig a több éves feldolgozási folyamatokban és az eltöltött idő hosszában hisz. Pedig nincs közvetlen kapcsolat, nincs egyenes oksági viszony a gyógyulás, és a terápia hossza között. Mindez egy előfeltevésen alapul, amely azonban nagy mértékben meghatározza a viselkedésünket.

Amikor megfigyelünk valamit már az első pillanatban ott van bennünk egyfajta következmény iránti elvárás, amely nagy mértékben leszűkíti a lehetőségeinket. Egyrészt eleve meghatározzuk a helyzet lehetséges kimenetelét, másrészt korlátozzuk saját oldalunkról a siker kritériumait. Ha sikerül lefutnom a fél-maraton, akkor kitartó és kemény vagyok, ha nem akkor... ha minden nap edzem, akkor biztos a siker, de ha nem...

A legmélyebb elvárás a félelem

Amikor félünk egy dolog bekövetkeztétől, akkor dolgozik bennünk legerősebben és leghatékonyabban az elvárás. A félelem gyakran tudattalanul a legmeghatározóbb eleme egy nem várt dolog bekövetkeztének. A félelem a betegségtől, a veszteségtől, a sikertelenségtől, nagy mértékben teszi valószínűvé egy esemény bekövetkeztét, amelyet szeretnénk elkerülni. A félelem nagy erővel merevíti ki az elkerülni kívánt célt (összekapcsol vele minket) és oly mértékben határozza meg belső elvárásként egy dolog megjelenését, hogy az szinte kikerülhetlenné válik. Ugyanígy működik a görcsös akarás (amelynek hátterében szintén a veszteségtől való félelem és szorongás áll), amely egybefonja a személyt a nem kívánt lehetőség megjelenésével (azzal, ami elől görcsösen menekülünk). A görcsös akarás mögött nagyfokú bizonytalanság és én-védelem, mélyebben félelem áll, amely épp a merev ragaszkodásával akadályozza meg a pozitív dolog megjelenését.

Dimenzióváltás

Amikor elengeded az elvárásod és kitérsz bármilyen új lehetőség megjelenése felé, elengeded a görcsös akarást, szembefordulsz a félelmeiddel és egyé válsz az adott pillanat történéseivel, akkor lépsz be egy olyan új dimenzióba, amelynek a váratlan lehetőségei messze meghaladják az általad korábban elképzelt legjobb kimenetelt is. Ez a „pillanat” akkor jelenik meg, amikor egy elakadás, belső ellenállás, rossz érzés, nem komfortos állapot megjelenésekor lelassítasz, elengeded az azonnali megoldás feszítését és megváród, hogy kibontakozzon egy új dimenzió az adott helyzetben. Amikor nem akarod az elvárásaiddal megőlni a teremtő folyamat lendületét, akkor történik meg az előrelépés. A válasz nem a logikában, hanem mélyebben, a testben van, amely az érzések által jelez, és formálódik sejtésekké, flash-ekké, új gondolatokká.

- Vállalj kockázatot. Szakítsd meg a beidegződést, lépj ki a sémáidból
- Állj félre a megoldás útjából
- Állj meg a kritikus pillanatban, ne hozz azonnal döntést, megoldást
- Engedj teret a folyamatnak
- Engedd, hogy tested öltson benned, amire valójában vágysz
- Adj új jelentést a helyzetnek: A JELENTÉSADÁS HATALMA